

Oponentský posudek na bakalářskou práci **Jany Monhartové – Chování savců a ptáků exponovaných zrcadlu.**

Předložená práce má i s přílohami rozsah 26 stran, přičemž obsahuje celkem 2 tabulky a 5 obrázků. Seznam použité literatury čítá 43 položek.

Téma předložené práce považuji za natolik zajímavé, že jsem o přidělení tohoto posudku aktivně usiloval. Je nepochybné, že vystavení vlastnímu obrazu v zrcadle představuje pro živočichy neobvyklý (byť možná ne zcela neznámý) stimulus a vyvolaná reakce může leccos prozradit jako jejich o socialitě tak i o kognitivních schopnostech. Až po prvním prolistování práce jsem nicméně s mírným překvapením zjistil, že se skládá ze dvou částí – rešeršní a experimentální, což zvolený název vcelku úspěšně zakrývá.

V rešeršní části mě hned v úvodním odstavci překvapila udávaná motivace vzniku práce – náhrada přímé konfrontace jedinců při sociálních experimentech. Není mi jasné, jak by to mohlo fungovat a docela by mě zajímalo, zda má autorka přesnější představu o podobě úloh. Následuje kratinký oddíl věnovaný sebepoznání, které zřejmě není středobodem autorčina zájmu, neboť jej asi nelze předpokládat u hlodavců, které se věnuje v experimentální části.

Těžiště rešerše tedy tvoří práce studující obraz v zrcadle jako sociální stimulus. Strukturována je tato část systematicky, tedy na savce, ptáky a hlodavce. Každý z oddílů obsahuje větší množství více či méně podrobných a (ne)rozumitelných popisů rozmanitých případových studií. Předpokládám ovšem, že první dvě části nejsou vyčerpávající. To by nevadilo, nicméně by to chtělo uvést a napsat jak byl proveden výběr. Výsledný text nepochybně dokládá to, že autorka úspěšně pronikla do studované problematiky, nicméně o moc dále jeho ambice nesahají. Za snahu o souhrnnou interpretaci lze považovat jen občasnou konfrontaci za sebou následujících prací, jejíž kvalita je navíc značně kolísající. Nesouhlasím například s tím, že pokusy s vránou tlustozobou (Kusayama et al. 2000) a rýžovníky (Watanabe 2002) přinášejí opačné výsledky. Mohla by mé nařčení autorka vyvrátit? Myslím, že by textu prospělo kdyby byl členěn spíše podle studovaných otázek než podle studovaných taxonů. Již při letmém čtení se některé nabízejí: 1. Vidí se testovaná zvířata v zrcadle? 2. Jak se liší jejich reakce na obraz v zrcadle od reakce na živého jedince? 3. Jak se vyvíjí chování zvířat v čase? 4. Je reakce nějak polarizovaná? A jistě by šly vymyslet otázky další eventuelně jiné. Textu by také prospěla „jazyková revize“. Některé formulace jsou nepřilíživě srozumitelné, zřejmě v důsledku problémů s překladem. Co si například autorka představuje pod pojmem „zmražené zrcadlo“ (já to náhodou vím)?

Téma experimentální části považuji za vhodně zvolené, jenom nevím proč jsou cíle popisovány tak složitě. Nešly by stlačit do dvou krátkých vět – Reagují normičci na svůj obraz v zrcadle? Je jejich reakce konsistentní? Také je hezké, že se autorka odkazuje na stávající studie, proč ale ty kompletní anglické názvy? Že by pohrůžka autoritou?

Spokojen jsem i s popisem experimentu, snad až na výpočet „opakovatelnosti“, to je ale možná má chyba. Nicméně mě překvapují některé detaily designu:

1. Chápu navonění stěny se zrcadlem pachem normička. Nicméně postrádám kontrolu. Její absence ovšem znamená, že nelze oddělit reakci na smrad od reakce na obraz. Ani to by ovšem všechny problémy nevyřešilo. Jak odlišit reakci na zrcadlo jako takové od reakce na obraz normička? Přiznávám, že mě nic nenapadá kromě porovnání výsledků s normičky upíry.
2. Fixní poloha stěny se zrcadlem je také metodicky pochybná a jakýkoliv recenzent by vám ji otloukl o hlavu.
3. Proč byly porovnávány oblast 1+2 a 3 a nikoliv 1+2 a 3+4? Mám ovšem nejasný pocit, že jsem se už ptal na semináři

Diskuse je pojednána na solidní úrovni. Těší mě zvláště nepřeceňování vlastních výsledků a snaha o jejich konfrontaci s literaturou. Některé z mých výhrad jsou již uvedeny výše. Měl bych nicméně ještě pár dalších otázek:

1. Spíše se kloním k závěru, že norníci v zrcadle houby vidí. Člověk by si řekl, že není divu – jsou to přece olfaktorická zvířata. Nicméně oči mají proč? A ještě více zaráží srovnání se svišti a veverkami, kteří se svým obrazem nepochybně interagovali. Má pro to autorka vysvětlení? Také by mě zajímalo jak by dopadly myšice. A co takhle zkusit pokus pod červeným světlem?
2. Určitě by to také chtělo pokus se živým norníkem za přepážkou a to jak děratou, tak i pevnou. Konal již někdo něco podobného?
3. Nestálo by za to nechat zvířatům delší čas na habituaci? Z popisu se mi zdá, že byli dost stresováni

Zbývá mi ještě celkové hodnocení předložené práce. Lze jí nepochybně leccos vytknout, nicméně je stejně zřejmé, že autorka zvládla jak práci s literaturou tak i práci vlastníma rukama. Nemám proto nejmenší pochybnosti o jejím přijetí k obhajobě. V hodnocení bych se ovšem klonil spíše k velmi dobře než výborně – pokud autorka nepřekvapí skvělou obhajobou.

Roman Fuchs

Roman Fuchs

